

Басюк Н.А. Партнерська взаємодія вчителя Нової української школи з батьками молодших школярів // Актуальні проблеми та перспективи дошкільної освіти в сучасному освітньому просторі: збірник науково-методичних праць / за заг. ред. О.О. Максимової, М.А. Федорової. – Житомир: ФОП Левковець, 2019. – С. 7 – 10. (258 с.)

Басюк Наталія,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти
і педагогічних інновацій

Партнерська взаємодія вчителя Нової української школи з батьками молодших школярів

Зміна державної політики в галузі освіти зумовила визнання провідної ролі сім'ї у вихованні дітей. У «Концепції сімейного виховання в системі освіти України «Щаслива родина» наголошено: «Метою навчального закладу має бути здійснення такої політики, при якій батьки відчують свою визначальну роль та відповідальну у справах учнівського та педагогічного колективів. Адже сім'я – це найважливіший соціальний замовник освіти» [5, с.8]. Як зазначає Лілія Гриневич в одному з інтерв'ю, «Розглядати батьків як ресурс, який допоможе облаштувати школу, неправильно, вони втрачають тоді довіру до школи». У Концепції «Нова українська школа» увага акцентується на побудові взаємин між педагогами, батьками та учнями на засадах педагогіки партнерства з метою перетворити батьків на помічників та співавторів освітнього процесу. Батьки потребують педагогічної допомоги, яку може надати їм педагог якісно нової генерації.

Значний внесок у дослідження проблеми взаємодії школи і сім'ї у вихованні особистості зробили сучасні педагоги і психологи. Ними вивчалися різні аспекти проблеми: особливості виховного потенціалу родинної педагогіки (С. Бабишина, З. Болтарович, М. Стельмахович); підготовка до виконання батьківських та материнських функцій (В. Бойко, Д. Луцик, Г. Чередніченко); формування педагогічної культури сучасних батьків (А. Марушкевич, В. Постовий); психологічні основи сімейного виховання (В. Кравець); основні

напрями співпраці сім'ї і школи (Т. Алексеєнко); форми організації роботи з батьками в освітньому закладі (І. Рибальченко); виховна робота сім'ї та школи з важковиховуваними дітьми (В. Татенко, Т. Титаренко, В. Оржеховська); педагогічні проблеми молодшої сім'ї (Т. Алексеєнко, В. Постовий); спілкування батьків і вчителів з дітьми (П. Щербань). Проте проблема взаємодії учителя початкової школи з батьками дітей на засадах педагогіки партнерства потребує нового погляду.

Мета статті – охарактеризувати сутність понять «взаємодія», «партнерська взаємодія» та особливості її організації в початковій школі в рамках Нової української школи.

Поняття «взаємодія» по-різному тлумачиться у різних наукових джерелах. З філософської точки зору взаємодія – це філософська категорія, що відображає процеси впливу об'єктів один на одного, їх взаємну обумовленість і породження одним об'єктом іншого. Взаємодія – об'єктивна і універсальна форма руху, розвитку, яка визначає існування і структурну організацію будь-якої матеріальної системи [7, с.39].

З точки зору психології взаємодія розглядається як взаємозалежний обмін діями, організація людьми взаємних дій, спрямованих на реалізацію спільної діяльності, в процесі якої здійснюється взаємне регулювання, взаємоконтроль, взаємовплив та взаємодопомога [8].

У педагогіці під взаємодією розуміється система таких дій, якісні характеристики яких становлять зміст цієї системи, сукупність закономірних зв'язків між елементами – внутрішню форму або структуру системи, де кожна дія одного учасника процесу (суб'єкта) зумовлює відповідні дії іншого для досягнення єдиної мети, що відображає їхні спільні ціннісні орієнтири. Взаємодію «вчитель – батьки» як процес характеризують партнерські взаємини, спільна діяльність, інформаційний зв'язок, взаємовплив, взаєморозуміння [1].

Взаємодія сім'ї та школи визначається як процес спільної діяльності за погодженням цілей, форм і методів сімейного та шкільного виховання. Ціннісна основа такої взаємодії – створення умов для успішної самореалізації

дитини, її особистісного зростання, формування мотивації до навчання, збереження фізичного та психічного здоров'я, соціальної адаптації.

Взаємодію “вчитель-батьки” як процес характеризують партнерські взаємини, спільна діяльність, інформаційний зв'язок, взаємовплив, взаєморозуміння.

«Педагогіка партнерства» – доволі новий термін в Україні. Він почав активно вживатися після його появи в Концепції Нової української школи. Зазначається, що «в основі педагогіки партнерства – спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками. Учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними та зацікавленими однодумцями, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат» [4].

Особливе значення для встановлення ефективної взаємодії з батьками має період навчання дитини в початкових класах, коли батьки залюбки відвідують навчальний заклад, цікавляться навчанням і поведінкою дитини.

Процес взаємодії сім'ї і школи спрямований на активне включення батьків у навчально-виховний процес, співпрацю з дітьми та педагогами, адже результат виховання може бути успішним тоді, коли вчителі та батьки стануть однодумцями. В. Сухомлинський зазначав: «У наші дні немає важливішого у сфері виховання завдання, ніж навчити батька й матір виховувати своїх дітей» [9, с. 87]. Процеси глобалізації, перехід до нового типу суспільства, звернення до європейського способу життя та сприйняття світу, розвиток інформаційних технологій, соціальних мереж, призводять до відставання педагогічної культури членів родин. Саме навчальний заклад повинен сприяти постійному розвитку педагогічних знань членів родини, організовуючи при цьому різні форми, добираючи новітні технології та методи партнерської взаємодії [10, с. 8].

Аналізуючи наявний на сьогодні стан взаємодії сім'ї та школи, О. Коберник доходить висновку, що переважна більшість батьків не готова до активної її реалізації через недостатній рівень сформованості в них педагогічної культури. Саме педагогічна культура батьків, на його думку, „є важливим

чинником успішного сімейного і суспільного виховання дітей у нових умовах, їхнього інтелектуального розвитку та духовного збагачення...» [3, с.190].

До основних проблем, які хвилюють сьогодні вчителів у взаємодії з сім'ями учнів, можна віднести: низький рівень педагогічної культури батьків; недостатній інтерес до шкільних справ дитини, її успішності; неготовність батьків активно співпрацювати з учителями.

Задля усунення означених проблем, на нашу думку, основну увагу слід зосередити на розв'язанні таких завдань:

1. Взаємне інформаційне забезпечення. Це вносить усвідомленість в дії батьків, дозволяє вчителям коригувати навчально-виховний процес, з урахуванням особливостей кожної дитини. Адже педагогу вкрай потрібно якомога більше знати про своїх вихованців. Саме в сім'ї дитина засвоює основні норми моралі, опановує навички спільної праці, формує власні життєві плани, естетичні смаки, громадянську позицію. Педагог має знати, з якої сім'ї прийшла в школу кожна дитина, яка структура цієї сім'ї, у якому стані перебуває сучасна українська родина і які тенденції зумовлюють її розвиток. Це зробить взаємодію педагога та батьків учнів більш конкретною, осмисленою, результативною.

2. Підвищення педагогічної культури батьків або педагогізація батьків. Т. Кравченко, визначаючи технологію взаємодії вчителя з батьками, виділяє три блоки такої технології: об'єктивні умови, стратегія і тактика [5, с.61].

Вивчення сімей учнів дозволяє визначити, які існують групи батьків залежно від їхнього ставлення до виховання дитини і до набуття психолого-педагогічної допомоги з боку вчителя, школи; рівня сформованості практичних, педагогічно зумовлених умінь і навичок реалізації виховної функції; з'ясувати найбільш гострі проблеми, що постають перед батьками у вихованні дитини певного віку. Таким чином, це дає можливість розробити напрями педагогізації батьків як «найбільш важливого і складного елемента взаємодії сім'ї і школи» [6, с. 61].

3. Практична спільна діяльність сім'ї та школи, в результаті якої встановлюються дружні відносини серед батьків, між родиною та школою,

відбувається “впізнавання” один одного. Батьки та учні охоплені різними формами спільної роботи, при цьому дитина не бачить меж між родиною та школою, бачить лише єдність світу, в якому найвищі цінності носять загальний характер, виступають основними елементами цього світу.

Основними чинниками, що позитивно впливають на процес взаємодії сім’ї та школи, є:

1) активність педагогів школи, використання різних методів співробітництва з сім’ями учнів, продумане планування роботи з батьками;

2) розуміння батьками зв’язку між наявним у них рівнем підготовленості до взаємодії зі школою, рівнем педагогічної культури та успіхами в особистісному становленні дитини;

3) встановлення особистих контактів між батьками та вчителями як підґрунтя для створення рівноправних відносин у шкільному співтоваристві;

4) створення в школі середовища, спрямованого на сім’ю, з метою досягнення більшої відповідності її культурним, економічним та соціальним особливостям, що значною мірою впливає на рівень досягнень дітей у школі.

О. Доукіна дає широку характеристику структури взаємодії родини і школи, до якої вона включає: педагогічну діагностику родини; визначення цілей і завдань спільної роботи; підвищення готовності батьків до взаємодії зі школою; організацію різних форм спільної роботи; стимулювання участі педагогів і батьків у погодженні і взаємообумовлених діях родини і школи; корекція спільної діяльності [2].

Таким чином, знання учителем теоретичних основ організації партнерської взаємодії між учителем початкової школи та батьками учнів дозволить йому обрати найбільш ефективні її форми та методи.

Список використаної літератури

1. Десятник К.В. Взаємодія сім’ї і школи у вихованні духовності молодших школярів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.07 – теорія і методика виховання / Катерина Володимирівна Десятник. – Луцьк, 2012. – 22 с.

2. Доукіна О. Виховання емпатії у дітей. – [Електронний ресурс] / О. Доукіна. – Режим доступу : <http://osvita.ua>.
3. Коберник О. М. Управління виховним процесом у загальноосвітньому закладі: [монографія] / О.М. Коберник. – К.: Науковий світ, 2003. – 230 с.
4. Концепція «Нова українська школа». – К., 2017.
5. Концепція сімейного виховання в системі освіти України «Щаслива родина». – К., 2012. – (Схвалено Вченою радою Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (протокол № 9 від 14 листопада 2012 року).
6. Кравченко Т.В. Учитель і сім'я: технологія співробітництва / Тамара Володимирівна Кравченко // Педагогіка і психологія. – 2001. – № 2. – С. 57 – 64.
7. Краткий словарь по философии / Гл. редакция: И.В. Блауберга, И.К. Пантина. – 4-е изд. – М.: Политиздат, 1982. – 431 с.
8. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. /Лідія Ернестівна Орбан-Лембрик. – К.: Академвидав, 2005. – 448 с.
9. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка / В.О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1978. – 263 с.
10. Сухомлинський В.О. Сто порад учителю / В.О. Сухомлинський. – К. : Рад. шк., 1988. – С. 121–122.